

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

СДРУЖЕНИЕ „ТАЦИТУС“

Проект: Открито и отговорно гражданско участие в процесите по изпълнение на политиките и законодателството, насочени към децата с увреждания

----- www.eufunds.bg -----

АДМИНИСТРАТИВЕН ДОГОВОР № BG05SFOP001-2.025-0214-C01

Проект „Открито и отговорно гражданско участие в процесите по изпълнение на политиките и законодателството, насочени към децата с увреждания“, финансиран от Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Диспраксия

Въведение

Do not use or distribute without written permission.

Maude Le Roux
Academy

Д-р Джийн Айрес (1985) за праксиса

“неврологичният процес, чрез който познанието насочва моторното изпълнение на действието; моторното планиране е онзи междинен процес, който свързва идеацията и осъществяването на моториката, за да осъществи адаптивни взаимодействия с физическия свят”

Извършване на действие като процес

Човек / Околна среда
взаимодействие

Умствена представа

Определяне на цели за
това взаимодействие

Организиране на план

Моторно изпълнение

Изграден върху здрава основа

Сензорна модуляция (Автономна нервна система)

Праксиса изисква спокойно състояние на нервната система

Сензорно дискриминия (Централна нервна система)

Праксисът е крайъгълният камък за конструктивна игра

- Цел и смисъл
- Като резултат - планирано поведение

Автономна нервна система

Парасимпатикова
и симпатикова
нервна система

Защита

Отдръпване

Затваряне

Страх

Безопасност

Успех

Развитие

Do not use or distribute without written permission.

Сензорната преработка включва:

Сензорна модуляция - Ретикуларна система за активиране (RAS)

Ранна сензорно разграничителна адаптация към околната среда

Получаване на информация от сетивата, кожата, ставите, мускулите, сухожилията, органите

Способността да интегрира и организира информацията, за да схване този свят

Използване на сензорно интегративно адаптивен отклик, за да придобие знание от средата

Рефлекси

Осъзнатост на тялото

Координация

Добър мускулен тонус

Кинестетична обратна връзка

Баланс

Ритъм

Синхронизация

Диафрагмено дишане

Свиване и разтягане

Контрол на торса

Дисоциация крайник-на-тяло

Do not use or distribute without written permission.

Maude Le Roux
Academy

Телесен образ

Използване на
тялото като отправна
точка

Създаване на връзка
с другите

Вътрешна/външна
осъзнатост на тялото

Развитие на играта

0 до 24 месеца

Изследователска или сензомоторна игра

9 до 24 месеца
или функционални игри

Приобщаващи

24 месеца+

Конструктивни игри

21 до 72 месеца
символна игра

Реалистична или

36 месеца +
игра (боричкане)

Груба

60 месеца +

Игри с правила

Използване на предмети

▶ 3 до 6 месеца	Фокусира се върху действието на предметите
▶ 6 до 9 месеца предметите	Започва да изследва характеристиките на предметите
▶ 8 до 9 месеца	Увеличават се обхвата на действие (дърпане, мушкане)
▶ 9 до 12 месеца и последствия	Започва да комбинира предмети според играта
▶ 12 месеца +	Започва да вижда връзката между сложни действия
▶ 12 до 15 месеца	Различна игра според играчката, с която играе, функционално използване на играчките
▶ 24 до 36 месеца последователност	Използва предметите по разнообразни начини
▶ 36 до 42 месеца	Свързва тези начини в прости схеми
	Свързва множеството комбинации в смислена
	Свързва схемите в сложен сценарий

Do not use or distribute without written permission.

Умения за разрешаване на проблеми

- ▶ **6 до 9 месеца** Намира предмета след като вижда, че се е скрит
Използва движение като средство да достигне цел
Очаква предметите да се движат в пространството
Обръща внимание на последствията от действията в пространството
Повтаря действието, за да повтори последствията
- ▶ **9 до 12 месеца** било показано
Демонстрира как се използва предмет, след като му е
Използва целенасочено поведение
Извършва действие, за да постигне определен резултат

- ▶ 12 до 15 месеца
  - Използва възрастен, за да постигне определена цел
  - Опитва се да активира прости механизми
  - Върти и изследва триизмерните характеристики на определен предмет
  - Използва несистематичен начин за разрешаване на проблеми чрез проба и грешка

- ▶ 18 до 21 месеца
  - Обръща внимание на формите на предметите и ги използва подобаващо
  - Използва известна предвидливост преди да действа
  - Използва инструмент, за да получи желан предмет
  - Измисля средство, за да постигне определена цел чрез мисловен процес, а не чрез проба грешка
  - Управлява механизмирана играчка
  - Може да предвиди последствията или да направи извод

Продължение

Do not use or distribute without written permission.

Maude Le Roux
Academy

По-нататъшно развитие на разрешаване на проблеми

21 до 24 месеца

квадрат, триъгълник

Разпознава действието на много механизми

Разпознава съответствията на конфигурации като кръг,

Пъха предмети в тесни/малки отвори

24 до 27 месеца

Разграничава размери

24 до 30 месеца

Може да строи с конструктор хоризонтално и вертикално

27 до 30 месеца
знание

Свързва едно преживяване с друго, като използва логика и предишно

Може да планира действия в ума си без да ги извършва

Може да свърже едно преживяване с друго, като използва

логиката “ако...след това...”

Най-накрая:

- ▶ **30 месеца+**
- ▶ Представяне, метафора и символна игра
- ▶ Познавателна, емоционална, физическа интеграция
- ▶ **36 до 48 месеца**
- ▶ Може да построи вертикална структура, която изисква баланс и координация (девет кубчета)
- ▶ Може да подреди различни размери по големина
- ▶ Използва метафора/идейно мислене в конструкции
- ▶ **48 до 60 месеца**
- ▶ Може да конструира сложни структури с вертикални, хоризонтални и симетрични аспекти
- ▶ Може да интегрира пространствено, причинно-следствено и абстрактно мислене при разрешаване на проблеми, като включва и социални умения

Развитие на умения с топка

---

2 до 5 месеца

Следи топка с поглед

---

9 месеца
повод

Стиска или отпуска без конкретен

---

9 до 16 месеца

Играе с топка

---

9 до 18 месеца

Хвърля топка

---

15 до 28 месеца
оттласне напред

Бута се в голяма топка, за да я

---

15 месеца до 2 ½ години

Хвърля топка над глава

Продължение

- ▶ 20 до 24 месеца
- ▶ 2 до 2 ½ години
- ▶ 30 до 35 месеца
до гърдите си
- ▶ 3 до 4 години

лакът
- ▶ 3 до 5 години
с пръсти
- ▶ 54 до 59 месеца
- ▶ 60 до 71 месеца

Рита топка напред

Хвърля топка прав, без да пада

Улавя топка с изпънати ръце, като я притиска

Улавя топка със свити отпред в лактите ръце

Хвърля топка като използва рамо и

Хвърля, като насочва директорията на топката

Улавя топка със свити до тялото ръце

Скача и улавя тенис топки

Различни компоненти

Идеация

Инициране

Планиране

Последователно подреждане

Синхронизиране

Обратна връзка и предвиждане

- Мотивирано от самосебе си (вградено) повторение

Компоненти на околната среда

Култура

Точното
предизвикател
ство

Директивност
срещу не-
директивност

Възможности
за разрешаване
на проблеми

Изследователс
ки интерес към
истории,
книги, филми

Изчакване -
съобразяване
със забавяне
във времето

Помощни
средства/
оборудване

Валидиране

Хранене

Омега-3 мастни киселини ейкозапентаенова киселина (EPA) и докозахексаенова киселина (DHA) - рибено масло

Витамин Е комплекс - антиоксиданти

Фосфатидилхолин (PC) - градивни елементи на всички клетъчни мембрани - влияе върху ацетилхолина - невротрансмитер, който регулира паметта, моторното планиране и висшите функции - говежди и пилешки черен дроб, яйца, нетлъсто говеждо, фъстъчено масло

Диспраксия

Айрес (1972) - нарушение в сензорната интеграция, което възпрепятства способността да се планират и изпълнят отработени или необичайни задачи

Слабост на двигателната координация - често окачествявана като “тромавост”

Въздействия осезаемо върху ежедневието

Варира по форма и тежест

И грубата и фината моторика

Еднакво често при мъже и жени

Рискови фактори

Трудности при
раждането
недоносено
бебе

Отпуснато
бебе

Рефлекс за
сучене-
преглъщане-
дишане

Цикли на сън и
бодърстване

Неинтегриран
и рефлекс

Забавени
етапи в
моториката

Незряла
жестова
комуникация

Прескачане
фазата на
пълзене

Представяне на диспраксия

Трудности при заучаване на нови умения

Трудности при ежедневни задачи като чистене и готвене

Направи си сам и занаятчийски дейности

Придобиване на шофьорски умения

Слаби спортни постижения

Ограничени способности за игра

Използване на клавиатура и мишка за компютър

Писането на ръка е трудно

Разсеяност

Висши функции

Организация, управление на времето, последователност

Може да съвпадне с вербална апраксия

Определения

Диспраксия - основани на развитието разстройства в праксиса с разнообразна етиология

Генерализирана диспраксия - основана на слаба цялостна сензорна преработка

Соматодиспраксия - подтип, основава се на слаба соматосензорна преработка

Диспраксия с нарушения интеграция и последователност (BIS) - подтип със затруднения във вестибуларните и проприоцептивните

Диспраксия във вербалния контрол - отразява се върху слуха

Орална диспраксия

Апраксия на речта

Апраксия на речта (AOS)—известна и като придобита апраксия на речта, вербална апраксия или детска апраксия на речта (CAS), диагностицирана при деца—е разстройство на речевите звуци

Трудности да изкажат това, което искат, правилно и последователно

Неврологично разстройство, включващо планиране и последователност на движения свързани с възпроизвеждането на реч

Мозъкът знае какво иска да каже, но не може правилно да планира и последователно да осъществи движенията за възпроизвеждане на реч

Съпътстващи затруднения

СДВХ

Аутизъм

Разстройство на висшите функции

Тревожно разстройство

Дислексия

Дизортография

Дисграфия

СДВХ

- ▶ Дефицит на вниманието/хиперактивност (СДВХ)
- ▶ Траен модел на липса на внимание и/или хиперактивност-импулсивност, която възпрепятства функционирането или развитието
  - ▶ Липса на внимание:
    - ▶ Изоставя задачата, непостоянност, трудно се съсредоточава, неорганизиран
    - ▶ Хиперактивност:
      - ▶ Непрекъснато се движи, подходящо или не
      - ▶ Може непрекъснато да се суети, да потупва, или да говори
  - ▶ Възрастни - може да са изключително неспокойни или да изморяват останалите с непрекъснатата активност
    - ▶ Импулсивност:
      - ▶ Действа прибързано на момента, без да мисли, което крие потенциална опасност
      - ▶ Иска моментално възнаграждение или неспособност за отложено изпълнение на желанието
- ▶ Може да се натрапва и да предприема действията си без да мисли за последствията в дългосрочен план

Дислексия

Общ термин за разстройства, които включват затруднения при четене или тълкуване на думи, букви и други символи, без това да влияе на общата интелигентност

Размяна/ Обръщане

Изговаряне на думи буква по буква

Декодиране на символи

Синхронизация на зрителната и слуховата система

Дисграфия

Може да има нечетлив почерк (въпреки достатъчното време и внимание отдадено на задачата)

Непоследователност: смесица от печатни и ръкописни букви, главни и малки или неравномерни големини и форми

Има незавършени думи или букви, пропуснати думи

Различно разстояние между думите и буквите

Има странна позиция на китката, тялото или листа за писане

Има затруднения с предварителната визуализация на формирането на буквата

Преписването или писането е бавно и трудоемко

Показва слабо пространствено планиране върху листа

Има необичаен захват на химикалката / може да се оплаче от възпалена ръка

Изпитва огромна трудност да мисли и да пише едновременно (да си води бележки, творческо писане)

Лош правопис

- ▶ Затруднение да се научи да пише
- ▶ Трудности да разпознава, разбира и възпроизвежда писмени символи
  - ▶ Отличава се с бавно писане и чести грешки
    - ▶ Засяга всички сфери на правописа:
      - ▶ Граматика
      - ▶ Глаголни спрежения
      - ▶ Изречения и съставяне на думи

Дизортография

Maude Le Roux Academy

Maude Le Roux, OTR/L, SIPT, CTC, ADHD-RSP

Website

<https://maudeleroux.com/>

Facebook

<https://www.facebook.com/ATAMaudeLerouxOT/>

LinkedIn

<https://www.linkedin.com/in/maude-le-roux-4b35231a/>

Blog

<https://atotalapproach.com/blogs/>

Email

maude@maudeleroux.com

Newsletters

<http://eepurl.com/gSl6jH>

Do not use or distribute without written permission.

Maude Le Roux
Academy

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

----- www.eufunds.bg -----

АДМИНИСТРАТИВЕН ДОГОВОР № BG05SFOP001-2.025-0214-C01

Проект „Открито и отговорно гражданско участие в процесите по изпълнение на политиките и законодателството, насочени към децата с увреждания”, финансиран от Оперативна програма „Добро управление”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.